

Kans Kongelige Majestæts naadigste Beretning til Norges Riges Storthing om Rigets Tilstand og Bestyrelse i den Tid, som er forløben siden Nationens Repræsentanter sidst vare samlede.

Vi Carl af Guds Naade Konge til Norge og Sverige, de Gothers og Venders, gjøre vittterligt:

Overensstemmende med Rigets Grundlov skulde Hs. Majestæt herved naadigst meddele det nu forsamlede Storthing Beretning om Rigets Tilstand og Bestyrelse i den Tid, som er forløben, siden Nationens Repræsentanter sidst vare samlede:

Den af sidste Storthing besluttede Udvidelse af det lærde Skolevæsen ved Oprettelse af to lærde- og Realskoler i Christiansund og Malesund er saaledes forberedt, at disse Skoler antages at ville komme i Gang ved August Maanedes Begyndelse, ligesom den samtidigt besluttede Udvidelse af Molde Midde- og Realskole til fuldstændig lærde- og Realskole allerede blev iværksat i forrige Aars August Maaned.

Den nærmest for Almueskolerne bestemte, ved offentlig Foranstaltning istandbragte Læsebog er nu paa det Nærmeste fuldstændig trykt i et Antal af 50,000 Exemplarer og tildeels allerede kommen i Boghandelen.

I Genhold til Lov af 22de Juni f. A. er Bestemmelse afgiven om Deling af Christiania Stift ved Oprettelse af et nyt Hamar Stift og Henlæggelse af to af sammes Fogderier til Christianslands Stift saaledes at den første af disse Forspininger iværksættes fra 1ste Oktober, den anden fra 1ste Januar næstkommande.

Rigets geistlige Betjening isvrigt er bleven udvidet gennem Deling af enkelte Provstier og Sogneskald.

Dplysningsvæsenets Kapitalfonds Formue er i 1862 forøget med omtrent 50,000 Spd. og udgjorde saaledes ved samme Aars Udgang omtrent 3,250,000 Spd., deri indbefattet omtrent 145,000 Spd., tilhørende forskjellige fornemmelig geistlige Embeder.

Det ved Salg af geistlige Enkesæder dannede Pensionsfonds Formue er i 1862 forøget med

omtrent 31,000 Spd. og udgjorde saaledes ved samme Aars Udgang omtrent 879,000 Spd.

I Anledning af sidste Storthings Anmodning til Regjeringen om at foranstalte udarbejdet Lovforslag angaaende Indskrænkning af Tyvsbegrebet og Forandring i Straffene for gjentaget Tyveri m. V. samt angaaende civile Sagers Paaanke til Overretten, har Justitsdepartementet henvendt sig til den ved Kongl. Resolution af 11te Januar 1853 nedsatte Proceslovkommission, der har paa- taget sig angaaende disse Materier i betimelig Tid at afgive Betænkning og i Tilfælde Lovudkast med Motiver. Ligeledes har denne Kommission paa Departementets Anmodning overtaget lignende Hverv med Hensyn til Forandringer i Lovgivningen om Forligelsesvæsenet, hvorom Lovbeslutning af Storthinget blev fattet den 19de Juni 1863, men ikke naadigst sanktioneret. I Anledning af sidste Storthings Anmodning om Anstillelse af Undersøgelser angaaende en mere betryggende Ordning af Lovgivningen om Umyndiggjørelse, ere de nødvendige Dplysninger og Erklæringer forlangte indsendte, hvorefter Sagen vil blive Gjenstand for nærmere Behandling.

Ordningen af Rigets Fængelsvæsen overensstemmende med Lov af 13de Oktober 1857 er nu for endeel Fængelsdistrikters Vedkommende fuldstændig istandbragt, og isvrigt saavidt fremskreden, at Byggearbejderne overalt ere i Gang og sin Fuldbendelse nær, med Undtagelse af for eet Fængsel, hvor særegne Forholde have bevirket Forsinkelse. Med Hensyn til 8 Fængelsdistrikter (med 13 Fængsler) ere de paabudne Skjøn- og Besigtigelsesforretninger afholdte, og for andre 8 Distrikter ere Fængslerne færdige til at underkastes saadan Besigtigelse. Udsættelse overensstemmende med Fængselsloven er for de øvrige Distrikter bevilget til forskjellige Tidspunkter i indværende Aar eller — undtagelsesviis for 3 à 4 Fængelsdistrikter — til senere Terminer.

Sundhedstilstanden, der i Aarene 1861 og 1862 var mindre god, fornemmelig paa Grund af udbredte Børnesygdomme og navnlig formedelst over store Strækninger herskende ondartet Halsesygge, har i 1863 igjen været bedre.

Sundhedskommissionerne have under herskende Farsjotter viist sig at yde god Hjælp, især hvor Udgangen til Lægehjælp endnu er vanskelig. Ved Kommissionerne ere almindelige Forskrifter med Hensyn til Sundhedsvæsenet inden vedkommende Kommune udarbejdede for de fleste Byer. Ved Udgangen af forrige Aar var Kongl. Approbation meddeelt paa saadanne Sundhedsforskrifter for 29 Kjøb- og Ladestæder, 1 Strandsted og 8 Herreder paa Landet.

Til en Kommission er det overdraget at underkaste Lovgivningen om Medicinalafgiften i Nordland og Finmarken en Revision.

Høstøsten var i forrige Aar, naar nogle højere liggende Trakter undtages, i Almindelighed tilfredsstillende. Ligeledes har Vintersæden for det Meste slaaet godt til, hvorimod Østen af Baarsæd og Potetes, især den sidste, maa antages at have været under et Middelstaars.

De forskjellige offentlige Foranstaltninger til Landbrugets Fremme have været fortsatte; Udfiskning har fremdeles gaaet for sig i stor Udstrækning.

Alf Bergværkerne antages Kobberværkerne at have givet et mindre Udbytte end sædvanligt. Nogen Forbedring i Udgifterne ved Nørås Værk har hidtil ikke viist sig. De flette Konjunkturer for Jernaffættningen synes i den seneste Tid at have hævet sig noget.

Udsørfelsen af Trælast udgjorde i 1862 over 350,000 Kommercælæster og har i forrige Aar naaet op til omtrent 380,000 Kommercælæster.

Handelsflaaden er i Aaret 1862 forøget med 48 Fartøier med en Drægtighed af 7,319 Kommercælæster og udgjorde ved Udgangen af det nævnte Aar 5,541 Fartøier drægtige 283,396 Kommercælæster. I samme Aar førtes i norffe Skibe 3,640 Ladninger paa 430,464 Kommercælæster mellem fremmede Lande, hvilket er 221 Ladninger og 34,721 Kommercælæster mere end det foregaaende Aar.

I Forening med forskjellige andre Magter have de forenede-Riger deeltaget i Afslutning af en almindelig Traktat angaaende Afløsning af Scheldetolden, i hvilken Anledning en Kongl. Proposition vil blive Stortinget forelagt. De forenede Rigers Handels- og Søfartsforholde til

Belgien ere blevne ordnede paa tilfredsstillende Maade ved en med dette Land samtidigt affluttet særskilt Traktat. Med Frankrig pleies Underhandlinger om Afsluttelse af en Handels- og Skibsfartstraktat.

Baarsildfiskeriet gav i forrige Aar et usædvanligt rigt Udbytte. Udsørfelsen af alslags Sild udgjorde over 900,000 Tønder. Aar kan Baarsildfisket formentlig antages omtrent at ville falde ud som i et Middelstaar. Torskfiskeriet i Lofoten var i forrige Aar under et Middelstaars; paa Grund af de høie Priser var imidlertid Udbyttet for Fiskerne vistnok omtrent som almindeligt.

Al tidligere paabegyndte Veiarbejder ere følgende fuldførte: Veiomlægningen fra den søndre Ende af Indsøen Jaren til Grusdeggaarden i Christians Amt, fra Drammen til Trøgstadbro, fra Alabel i Nedens til Alefjær i Lister og Mandals Amt, fra Husum til Stenebro i Nordre Bergenhuus Amt, Udbedringen af Veien over Ljøfjeld i Romsdals Amt og Veianlægget i Maalselvdaalen; fremdeles Omlægningen af Strækningen fra Karl Johans Klev til Østre Sunnbro i Verdaalen paa Veien over Rigsgrændsen til Jämteland, samt Omlægningen af Vøllevene i Smaalenenes Amt i Hovedveien til Sverige over Høgen.

Følgende nye Veiarbejder ere blevne paabegyndte: Omlægning af Veien fra Tveten til Frydenlund i Buskeruds Amt, af Veien fra Nygaard til Elleflet i Stavanger Amt, Veianlægget fra Søndre Ende af Jaren til Røgenvigen ved Randsfjorden, Omlægning af Dele af Veien mellem Odens og Højerassen i Landsfogderi, Veianlægget fra Jandrem til Ljøfel og fra Arklidvold til Skydsfløttet i Orkedal, fra Moss til Baaler Kirke, Veianlægget langs Gravens Vand i Ulvigs Prestegjeld, samt over Maurstadeidet i Nordre Bergenhuus og Romsdals Amter. Det i forrige Aar paabegyndte Veianlæg gennem Fraavigen i Maalselvdaalen, er bleven fuldført, fremdeles er paabegyndt den ved Bidrag af Statskassen foregaaende Omlægning af Bygdeveien mellem Tonstad og Fildjelandsvand i Siredalen, Lister og Mandals Amt, samt Omlægningen af Strækningen mellem Balbækbro og Carl Johans Klev paa Veien over Grændsen til Jämteland.

Paa det af Stortinget i 1857 beslattede Jernbaneanlæg mellem Thronbjørn og Støren er Arbeidet nu saa vidt fremskredet, at Banen foreløbig er aabnet og ventes undergivet regelmæssig Drift i Sommerens Løb.

Beretning om Rigets Tilstand.

De af sidstafholdte Storting besluttede Jernbaneanlæg mellem Kongsvinger og Riggsgrendsen samt mellem Drammen og Randsfjorden ere i forrige Aar paabegyndte.

Kanalanlægget mellem Skien og Norsjø er nu kommet i fuldstændig Drift og en Bestyrelse for samme anordnet. Nogle endnu tilbagestaaende mindre væsentlige Arbejder ville efterhaanden blive fuldførte. Angaaende Arbejderne ved Reguleringen af Dierens Vandstand vil en Kongl. Proposition blive Stortinget forelagt.

Forsikringssummerne for de i den almindelige Brandforsikrings-Indretnings tvende Afdelinger forsikrede Bygninger beløb sig den 1ste Januar 1864 til omtrent 66,100,000 Spd. og ere i de to sidste Aar færgede med omtrent 4,300,000 Spd.

Rjøbstad-Afdelingen, i hvilken der i begge de forløbne Aar har været erlagt og fremdeles indtil Udgangen af dette Aar erlægges ekstraordinær Contingent til Dækkelse af flere Afdelingen tidligere overgaaede usædvanlig store Tab, havde uagtet den i forrige Aar indtrufne betydelige Ildbrand i Arendal dog ved Udgangen af 1863 et Overskud af ikke langt fra 100,000 Spd. Afdelingen har i Løbet af forrige Aar tilbagebetalt det i 1861 optagne udenlandske Laan, stort 71,000 Spd.

For Land-Afdelingen har kun været erlagt ordinær Contingent, og denne Afdeling havde ogsaa ved forrige Aars Udgang et Overskud af omtrent 100,000 Spd.

Rigets Tolbintrader have i de 2de sidste forløbne Aar udgjort:

i Aaret 1862	3,031,000 Spd.,
— 1863	3,155,200 —,

medens de i Budgettet for Terminen fra 1ste Juli 1860 til 1ste April 1863 vare anslaaede til 2,750,000 Spd. aarlig og for indeværende Budgettermin ere anslaaede til 2,850,000 Spd. aarlig. Tolbintraderne have i de nævnte Aar følgende udgjort respektive 281,000 Spd. og 330,200 Spd. mere end paaregnet, hvorved dog bør bemærkes, at af Tolbintraderne for begge disse Aar ikke ubetydelige Beløb udgjør Told af Brændeviin, der forhen blev indført i den sidste Deel af Aaret 1862 og i Begyndelsen af det paafølgende Aar, inden den fra 1ste Februar 1863 anordnede forhøiede Indførselstold af Brændeviin indtraadte, og hvilken Indførsel væsentligt havde sin Grund i en Indskrænkning i den indenlandske Brændeviinsproduktion, der igjen har

medført en betydelig Afgang i den paaregnede Brændeviinsafgift.

Brændeviinsafgiften, der for Budgetterminen 1ste Juli 1860—1ste April 1863 var anslaaet til 600,000 Spd. aarlig, udgjorde i Tilvirkningsterminen 1862—1863 omtrent 394,000 Spd. I Tidrummet fra 15de September til 31te December f. A. har den udgjort omtrent 270,000 Spd., og der er Grund til at antage, at den inden Tilvirkningsterminens Udløb vil, om end ikke ganske, saa dog tilnærmelsesviis have naaet det for indeværende Budgettermin anslaaede aarlige Beløb 510,000 Spd.

Maltafgiften, der for forrige Budgettermin var anslaaet til 250,000 Spd. aarlig, udgjorde for Tilvirkningsterminen 1862—1863 omtrent 223,450 Spd. I Tidrummet fra 15de September til 31te December f. A. har den udgjort omtrent 116,000 Spd., og man tør vistnok paaregne, at den inden Terminens Udløb vil naae op til det ogsaa paa indeværende Budget opførte aarlige Beløb af 250,000 Spd.

Kongsberg Sølvværk, der i Gjennemsnit for Aarene 1859—1861 gav et aarligt Udbytte af omtrent 17,800 Mk. fint Sølv og et aarligt Overskud af omtrent 61,000 Spd., har i Aarene 1862 og 1863 givet et gjennemsnitligt Udbytte af omtrent 13,500 Mk. fint Sølv og et aarligt Overskud af omtrent 31,600 Spd. Med Hensyn til Udgifterne for Værket, hvis Drift i indeværende Budgettermin kun er beregnet paa at erholde dækket Udgifterne, antages ingen væsentlig Forandring at være indtraadt, siden Stortinget sidste Gang var samlet. Værkets Driftsfond udgjorde ved Udgangen af Aaret 1863 omtrent 882,000 Spd. Ved Myntindretningen paa Kongsberg er i forrige Aar udmyntet 2,000 Spd. i Kobberhalvskillingen, hvorimod ingen Udmyntning af Sølv har fundet Sted siden August Maaned 1862.

Statskassens udestaaende Fordringer og øvrige Aktiver, som ved Udgangen af Aaret 1861 udgjorde 2,790,000 Spd., ere siden sidste Storting færgede ved de i Medhold af Bankloven af 8de August 1842 for de opsparede Bankrenter udstedte Bankaktiebreve, samt endvidere ved de til Jernbane-Anlægget mellem Drammen og Randsfjorden af Kommuner og Private tegnede Summer. Efter denne Forøgelse udgjorde Statens Aktiver den 31te December 1863 et Beløb af 4,245,000 Spd.

Statskassens synkende Fond, der efter Hans

Majestæts naadigste Beretning til sidstafholdte Storthing udgjorde 272,000 Spb., er fremdeles bleven forøget ved, at Fondets Renter ere anvendte til yderligere Indkøb af Obligationer. Ved Udgangen af Mæret 1863 var Fondet saaledes Cier af 296,000 Spb.

Statskassens kontante Beholdning, der ved Udgangen af August Maaned 1862 udgjorde 1,218,000 Spb., udgjorde den 27de Februar 1864 1,891,000 Spb., deels beroende i Hovedkasserne, deels hos udenlandske Handelshuse, deels gjort frugtbringende hos Laane- og Diskonterings-Kommissionerne, Norges Bank, den norske Kreditbank samt Christiania Bank og Kreditkasse. Hos Laane- og Diskonterings-Kommissionerne var anbragt 498,000 Spb. mod 6 pCt. aarlig Rente, og hos den norske Kreditbank og Christiania Bank og Kreditkasse 493,000 Spb., deels mod $4\frac{1}{2}$ pCt., deels mod 4 pCt. aarlig Rente.

I Genhold til den ved Storthingets Beslutning givne Bemyndigelse er der for Statskassens Regning afsluttet Kontrakt om et $4\frac{1}{2}$ pCt. rentebærende Laan af nominelt Beløb 1,500,000 Rdlr. Hb. Bco. Om dette Laan, hvoraf Laangiverne hidtil kun have overtaget de $\frac{1}{3}$, vil nærmere Meddelelse blive Storthinget forelagt.

Rigets Statsgjæld, der ved Udgangen af August Maaned 1862 udgjorde 7,266,500 Spb., beløb sig ved Udgangen af Februar Maaned 1864 til 8,522,000 Spb., herunder iberegnet ogsaa den Deel af Statslaanet af 8de August 1863, der ikke hidtil af Laangiverne er overtaget.

Hypothekbanken har i Mærene 1862 og 1863 udstedt Obligationer til et Beløb af 2,600,000 Spb. og udlaant 3,134,290 Spb.

Opsørelsen af den til Sæde for Rigets Storthing bestemte Bygning er frebet fremad, ligesom Kommissionen for dens Opsørelse, i Overeensstemmelse med Storthingets derom fremsatte Anmodning, er paalagt at have for Die Omskifteligheden af, at Bygningen om muligt kan blive bragt saa betimelig i brugbar Stand, at den kan tages i Brug af det i Oktober Maaned 1865 sammentrædende Storthing.

I Anledning af den af sidstafholdte Storthings Odelsthing fremsatte Anmodning betræffende en Revision af Banklovgivningen, er Norges Banks Bestyrelse opfordret til at tage denne Gjenstand under Overveielse.

Armeen har i Løbet af forrige Aar erholdt en noget større Øvelse end den sædvanlige og

aarlig foreskubende, idet foruden de almindelige Rekrut- og Remonteskoler samt Korps- og Bataillons-Exercitier, endvidere ved Kavalleriet og Infanteriet Over- og Underofficiers-Samlinger bleve afholdte.

Paa Grund af de forhaandenværende Forholde har man fundet det nødvendigt at foretage en midlertidig Omorganisation af Infanteriet. I samme Viemod ere ogsaa Forspøininger truffet til Anskaffelse i større Udstrækning end i Almindelighed paatræves af Beklædnings- og Udrustningsgjenstande af de for indværende Budgettermin dertil bevilgede Midler.

For i paakommende Tilfælde at kunne have til Disposition det til Armeens Behov nødvendige Antal Underbefalingsmænd af de forskellige Baabenarter, ere specielle Instruktionskoler blevne oprettede, beregnede paa for denne Stilling at uddanne værnepligtige Mandsskaber, som dertil maatte melde sig. Til Istandbringelse af en lignende Instruktionskole for Uddannelse af Reserveløitnanter, hvoraf i saa Fald ligeledes mange ville tiltrænges, ere de fornødne Forberedelser truffet.

Som et for disse Skoler ved Artilleriet og Kavalleriet uomgængelig nødvendigt Apparat er et aabent Ridehuus opført paa Glaciet ved Agerhuus Fæstning.

Overeensstemmende med sidste Storthings Bevilgning til Arsenalernes Forsyning er der i Artilleriets Værksteder arbeidet til Forøgelse og Komplettering af Armeens Materiel.

Efterat Bestemmelse er afgivet om Kaliberne for riflet Feltstyts, sælles for det norske og svenske Artilleri, et et Antal Rifleskanoner for vort Feltartilleri bestilt og en Deel af disse allerede færdige. De fornødne Forsøg med dette Styts ere nu saa langt fremskredne, at riflede Feltbatterier ville kunne opstattes.

Stars Krudtværk er i Genhold til sidste Storthings Bevilgning indkjøbt for Militær-Statens Regning, og bliver for Tiden ombygget og indredet til en udvidet Drift, beregnet paa at kunne tilfredsstille Armeens og Marinens Behov af Krudt. Den under Værkets Drift vundne Erfaring stadfæster Rigtigheden af den opstillede Beregning, at det derfra leverede Krudt bliver betydeligt billigere end saadant Krudt tidligere fra private Værker.

Foruden de ved Rongsberg Baabenfabrik forarbejdede nye Gaandstykdevaaben er der fra

Beretning om Rigets Tilstand.

Udlandet bestilt det fornødne Antal Revolverpistoler til Bevæbning for Kavalleriet og Armeens Befalingspersonale.

Af den ekstraordinære Bevilgning til Arsenalerne er den største Deel allerede bleven disponeret til Anskaffelse af Fæstningskanoner, konstruerede med særligt Hensyn til Anvendelse mod Nutidens Pantserfartøier.

Tilfølgende Lov af 6te Juni 1863 ere de Artilleri- og Kavalleriudbrederne tidligere tilhørende Lægssekvipage- og Chambretsorter indtagne fra Kvartererne for fremtidig at vedligeholdes og fornyes af Staten.

Skibbygningsarbejderne ved Carljohansværns Værst ere fortsatte. Fregatten Kong Everre og Dampkanonbaadene Glommen og Lougen kunne ventes færdige med det Allersørste. Forsøining er derhos truffen til Bygning af et Pantserbatteri, hvortil Skibbygningsinspektøren under et Ophold i England i forrige Aar har udarbejdet Tegninger. Ligeledes forarbejdes en ny Dampmaskine til Fregatten St. Olaf.

Endeel Kanoner ere oprustede.

Et Værksted „for Bygning af Skibe og efter Omstændighederne Forsærdigelse af Pantserplader“ opføres, og sømilitære Korps's Skolehuus forandres til Lokale for Søkadetinstitutet med Bolig for Chefen.

Hans Kongelige Majestæt forbliver Norges Riges Storting med al Kongelig Naade og Underst velbevogten.

Givet paa Christiania Slot den 14de Marts 1864.

Under Vor Haand og Rigets Segl.

Carl.
(L. S.)

G. Sibbern.

En Bedding og et Skuur for Dampkanonbaade er under Arbejde.

Arbejderne paa sømilitære Korps's Græceerhuus og det nye Hovedmagasin samt Kaianlægget ved Blankeskuret og Kanalarbejdet ere fortsatte.

Udrustning til Ovelse af Officierer og Mandstæber har i forrige Aar som sædvanligt fundet Sted.

Postgangen er vedligeholdt væsentlig i samme Udstrækning som tidligere. Paa Grund af Tidsumstændighederne har man ladet den offentlige Dampskibsfart paa Udlandet begynde omtrent 1 Maaned tidligere end sædvanligt med 1 Dampskib i Route paa Lübeck. Antageligt Tilbud om Overtagelse for privat Regning af Dampskibsfart mellem Throndhjem og Hammerfest mod det af sidste ordentlige Storting bevilgede Tilskud er endnu ikke fremkommet, og Fart i denne Route underholdes derfor fremdeles med Postvæsenets Dampskibe.

Det af sidste ordentlige Storting besluttede Anlæg af en Telegraflinie mellem Bataiden og Alesund er bleven fuldført i forrige Aar, og Linien er tagen i Brug under indværende Aars Vaarsildfiske.

J. Hall.